

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології, управління та державної безпеки

СИЛАБУС

ОСНОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПОЛІТИЧНИХ ЗНАНЬ

нормативної навчальної дисципліни (із циклу загальних дисциплін)

підготовки бакалавра

галузь знань: 11 «Математика та статистика»

спеціальність: 111 «Математика»

освітньо-професійна програма: «Математика»

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Основи громадянського суспільства та політичних знань» підготовки бакалавра, галузі знань:11 «Математика та статистика», спеціальності: 111 «Математика» за освітньо-професійною програмою:«Математика».

Розробник: Бортніков В. І., доктор політичних наук, професор кафедри політології, управління та державної безпеки ВНУ імені Лесі Українки

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри політології, управління та державної безпеки
протокол № ___ від _____ 2020 р.

Завідувач кафедри: _____ (підпис) (Ярош О.Б.)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	ОПП «Математика»	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання: 2
		Семестр: 4
		Години: 90 год. Кредити: 3 Аудиторні: 42 Лекції: 22 год.
		Практичні (семінарські): 20 год.
ІНДЗ: є		Самостійна робота: 42год.
		Консультації: 6 год.
Мова навчання	Форма контролю: залік	
	Українська	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП:Бортніков Валерій Іванович

Науковий ступінь: доктор політичних наук

Вчене звання:професор

Посада: професор кафедри політології, управління та державної безпеки

Контактна інформація (номер мобільного зв'язку, електронна адреса):
+380675819851, bortnikov.v@gmail.com

Дні занять (посилання на електронний розклад): понеділок, вівторок

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Основи громадянського суспільства та політичних знань» є нормативною із циклу загальних дисциплін для ОПП «Математика». Її зміст визначений двома змістовими модулями: Змістовний модуль 1: Суспільство, політична влада та її носії. Змістовний модуль 2: Політичні інститути та – процеси. Також у навчальній дисципліні обов'язковим елементом є ІНДЗ.

За своїм змістом курс відноситься до предметного поля історії й теорії політики, розвитку демократії та громадянського суспільства, який

представлено як сукупність теоретико-методологічних і практично-політичних аспектів дослідження суспільно-політичної сфери суспільства із врахуванням світового та вітчизняного досвіду.

Завданням курсу є поглиблення знань студентів, одержаних ними в результаті засвоєння теоретичних курсів дисциплін гуманітарного циклу, формування умінь щодо використання прикладного дослідницького інструментарію для аналізу поточних політичних процесів.

2. Пререквізити / постреквізити

Пререквізити: нормативні курси «Україна в європейському історичному та культурному контекстах», «Українська мова», «Творчий феномен Лесі Українки».

Постреквізити: нормативний курс «Філософія», отримані компетентності можуть бути вдосконалені та поглиблені при вивченні вибіркового курсів «Політологія», «Методи математичної статистики у політичних дослідженнях».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета – формування уявлень про сферу суспільно-політичних відносин, громадянське суспільство, політичні інститути та процеси.

Завдання – розкриття змісту предметного поля історії і теорії політики, розвитку демократії та громадянського суспільства, які представлено як сукупність теоретико-методологічних і практично-політичних аспектів дослідження суспільства із врахуванням світового та вітчизняного досвіду.

Завданнями курсу є також поглиблення знань студентів, одержаних ними в результаті засвоєння теоретичних курсів дисциплін соціально-гуманітарного циклу, формування умінь щодо використання прикладного дослідницького інструментарію для аналізу поточних суспільно-політичних процесів.

Форми навчання: лекція, семінарське заняття, усне опитування, письмові контрольні роботи, самостійна робота, індивідуальна робота, творче завдання (виконання ІНДЗ).

4. Результати навчання (компетентності)

Навчальна дисципліна «Основи громадянського суспільства та політичних знань» надає інтегральну компетентність, а також загальні та спеціальні компетентності. Зважаючи на викладанні цієї дисципліни у 4-му семестрі компетентності як результат мають проміжний етап у формуванні фахівця.

Загальні компетентності:

Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності:

Здатність використовувати понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях.

Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

Розуміти правові, етичні та психологічні аспекти професійної діяльності.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Сам. роб.	Конс.
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. Суспільство, політична влада та її носії					
Тема 1. Теоретико-методологічні засади вивчення громадянського суспільства		2	2	4	1
Тема 2. Політика і влада як суспільні явища		2	2	4	1
Тема 3. Політичні еліти та лідерство. Особа в політиці		2	2	4	-
Тема 4. Демократія і права людини в сучасному світі		2	2	4	1
Тема 5. Політична культура та ідеологія. Основні ідеологічні течії сучасності		2	2	4	-
Разом за змістовим модулем 1		10	10	20	3

Змістовний модуль 2. Політичні інститути та процеси					
Тема 6. Політичні системи та політичні режими		2	2	4	1
Тема 7. Державна влада і місцеве самоврядування		2	2	4	1
Тема 8. Політичні партії та партійні системи		2	2	4	1
Тема 9. Вибори та виборчі системи		2	2	4	-
Тема 10. Політичний процес. Політична діяльність та участь громадян у політиці		2	2	2	-
Тема 11. Геополітичний вимір світу		2	-	4	-
Разом за змістовим модулем 2		12	10	22	3
Усього годин	90	22	20	42	6

6. Питання до заліку

1. Розкрийте зміст поняття «громадянське суспільство».
2. Охарактеризуйте стадії розвитку сучасного громадянського суспільства.
3. Розкрийте особливості становлення громадянського суспільства в Україні.
4. Інституційні характеристики громадських об'єднань в Україні.
5. Охарактеризуйте моделі взаємовідносин між владою та опозицією.
6. Сутність політичних еліт в демократичній державі.
7. Охарактеризуйте сутність макіавеллізму.
8. Визначте характерні риси політичного лідерства. У чому проявляється відмінність лідерства від керівництва?
9. Які типи лідерства Вам відомі і за якими критеріями вони визначаються?
10. Охарактеризуйте чинники, які впливають на формування політичних лідерів в сучасній Україні.
11. Визначить ідейні витоки і сутність тоталітаризму. У чому полягає його специфіка порівняно з демократією й авторитаризмом.
12. Розкрийте соціальну природу фашизму. Чи можливе виникнення фашизму сьогодні?
13. Охарактеризуйте поняття «демократія» у всьому багатстві його вимірів.
14. Охарактеризуйте економічні, соціальні та культурно-духовні основи демократії.
15. Розкрийте зміст та особливості структури Загальної декларації прав людини.

16. Розкрийте зміст політичної суб'єктності нації.
17. Радянська інтерпретація сутності націй і національних відносин в СРСР.
18. Головні проблеми та завдання формування української нації.
19. Технології легітимації та делегітимації політичної влади.
20. Технологія розв'язання політичних конфліктів із врахуванням регіональної специфіки.
21. Мобілізаційні технології у політичному процесі.
22. PR-технології як різновид політичних технологій.
23. Технології організації виборчого процесу.
24. Політичний акціонізм (політичний перформанс, гепенінг, арт-інсталяція, флешмоб, стрит-арт, боді-арт, краудфандинг, краудсорсинг).
25. Політичний протест та його форми.
26. Ненасильницький політичний протест як політична технологія.
27. Технології та методи боротьби проти недемократичних режимів за книгою «ШарпДж. Від диктатури до демократії: концептуальні засади здобуття свободи».
28. Інституалізація громадянської активності під час Революції Гідності у формі майданів, автомайданів, загонів самооборони, комітетів громадської люстрації та ін.
29. Перебіг «кольорових» революцій у країнах Центральної та Східної Європи. Революційні події у країнах Північної Африки та Близького Сходу в контексті «арабської весни»XXI ст.
30. Теоретичні й технологічні аспекти переходу країн Центральної та Східної Європи до демократії в межах концепції «демократичного транзиту».
31. Структура регіональних розмежувань за етнокультурною та геополітичною ознаками.
32. Формування іміджу політичного лідера.
33. Класифікація брудних політичних технологій (маніпуляції з опонентом, дискредитація суперника та психоманіпуляції та ін.) та засоби їх протидії.
34. Політична система в Україні.
35. Типи політичних режимів.
36. Політичний режим в Україні.
37. Сутність виборчої системи.
38. Типи виборчих систем.
39. Виборча система в Україні
40. Сутність політичної ідеології та її структура.
41. Типи політичних ідеологій.
42. Сутність політичних партій і партійної системи.
43. Типи партійних систем.
44. Партійна система в Україні.
45. Сутність політичної свідомості.

46. Сутність політичної культури.
47. Політична свідомість і культура в Україні.
48. Політичне лідерство та еліта в Україні.
49. Форми державного правління (республіка, монархія).
50. Форми адміністративно-територіального устрою (унітарна держава, федерація, конфедерація)
51. Сутність місцевого самоврядування.
52. Громада як основна територіальна одиниця.
53. Обласні, районні, міські, сільські, селищні ради у системі місцевого самоврядування України.
54. Громадські організації та рухи. Їх класифікація.
55. Засоби масової інформації та комунікації як складова громадянського суспільства.
56. Стан, проблеми та перспективи євроінтеграційної стратегії України.
57. Нормативно-правові документи як наукові джерела у політичній науці.
58. Інтернет-джерела у науковій роботі з політичної теорії та практики політичної діяльності.
59. Проблеми національної безпеки України на сучасному етапі державотворення.
60. Соціально-економічні та політичні витоки сучасного тероризму.

7. Темии індивідуальних науково-дослідних завдань (у формі реферату)

1. Форми правління республік або монархій (країна за вибором студента).
2. Політичні режими (за вибором студента).
3. Політичні партії та громадські організації країн світу (за вибором студента).
4. Політичні технології.

IV. Політика оцінювання

Здобувач має виконати у повному обсязі усі види діяльності із навчальної дисципліни «Основи громадянського суспільства і політичних знань», бути присутніми на аудиторних заняттях. Якщо здобувач відсутній на занятті, він може надіслати виконане семінарське заняття у письмовому вигляді. Претендувати на максимальну кількість балів можна, якщо семінарське виконане у вигляді презентацій, використана нова актуальна наукова джерела, робота є авторською, без порушень авторських прав.

Освітній процес відповідає «Положенню про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки» від 11 вересня 2020 р. (<https://bit.ly/39In2ac>). Іспит

виставляється автоматично за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи та отримав не менше ніж 75 балів зі 100 можливих.

Вирішення спірних питань у галузі академічної доброчесності здійснюється на підставі Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (від 10 лютого 2017 р.) (<https://bit.ly/31NJD7N>).

Конфліктні ситуації вирішуються згідно Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<https://bit.ly/33MTIM>).

Згідно Положення про академічну мобільність студентів (<https://bit.ly/3oMzMkk>), власне право неформальну освіту, здобувач може отримати найвищу кількість балів за виконання ІНДЗ, якщо взяв участь у тренінгу, конференції, науковому семінарі, проблемній групі та ін.

Здобувач вчасно здає усі види робіт. Викладач інформує про терміни здачі контрольних робіт та виконання ІНДЗ.

Здобувач має можливість скласти іспит згідно розкладу заліково-екзаменаційної сесії, має право скласти іспит повторно, а також скласти іспит комісії, у яку входять представники кафедри та деканату. Якщо за ці три можливості іспит не складено, здобувач виключається зі складу студентів ВНУ імені Лесі Українки. В університетських положеннях є право на поновлення і проходження повторного проходження навчальної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Методи та форми навчання: усне опитування, інтерактивні методи навчання, письмові контрольні роботи, самостійна робота, індивідуальна робота, виконання ІНДЗ, тестові завдання, залік.

Засоби діагностики успішності: семінарські заняття (12 балів), написання ІНДЗ (10 балів), бонусні бали за активність (3), модульна письмова робота МКР (30 балів).

Змістові модулі оцінюються у 45 балів, з них 12 балів семінарські заняття, 3 бонусне оцінювання за активність, 30 модульна письмова робота.

В оцінюванні змістових модулів враховується аудиторна робота студента. Кожне семінарське заняття оцінюється у 12 балів (1– найнижчий, 12 – найвищий). ІНДЗ (індивідуальне навчально-дослідне завдання) оцінюється – 10 балів. Підсумкова форма контролю – контрольна модульна робота – 30 балів. Кожний студент отримує 1 варіант КМР із 2 питань, кожне питання максимально оцінюється у 15 балів.

Модуль 1 (поточне тестування)		Модуль 2 (ІНДЗ)	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	10	60 Іспит	100
15 (12+3)	15 (12+3)			
Підготовка і робота на семінарських заняттях, – 12 балів (середній бал) (4 семінарських заняття, максимальна оцінка за кожне заняття – 12 балів) Бонусне оцінювання – 3 бали за модуль Модульна контрольна письмова робота №1 (30 балів)	Підготовка і робота на семінарських заняттях – 12 балів (середній бал) (4 семінарських заняття, максимальна оцінка за кожне заняття – 12 балів) Бонусне оцінювання – 3 бали за модуль Модульна контрольна письмова робота №1 (30 балів)			

Шкала оцінювання семінарського заняття (12 балів):

Критерії оцінювання: правильність відповіді; ступінь усвідомлення програмного матеріалу; вміння користуватись засвоєним матеріалом.

Рівень підготовки	Вимоги рівня підготовки згідно критеріям оцінювання	Відповідність умінь та знань вступника рівню підготовки	Бал за 12-ти бальною системою
Високий	Студент глибоко і в повному обсязі володіє програмним матеріалом, грамотно, вичерпано та логічно викладає його в усній або письмовій формі. При цьому знає рекомендовану літературу, виявляє творчий підхід і правильно обгрунтовує прийняти рішення, добре володіє різносторонніми вміннями та навичками при виконанні практичних задач	Вище середнього рівня вимог	12
		На середньому рівні вимог	11
		Нижче середнього рівня вимог	10
Середній	Студент знає програмний матеріал, грамотно і за суттю викладає його в усній або письмовій формі, припускаючи незначні неточності в доказах, трактовці понять та категорій. При цьому володіє необхідними вміннями та навичками при виконанні практичних задач	Вище середнього рівня вимог, але нижче попереднього	9
		На середньому рівні вимог	8
		Нижче середнього рівня вимог	7
Достатній	Студент знає тільки основний програмний матеріал, припускає неточності, недостатньо чіткі формулювання, непослідовність у викладанні відповідей в усній або письмовій формі. При цьому нетривке володіння вміннями та навичками при виконанні практичних занять	Вище середнього рівня вимог, але нижче попереднього	6
		На середньому рівні вимог	5
		Нижче середнього рівня вимог	4
Низький	Студент не знає значної частини програмного матеріалу. При цьому припускає принципові помилки в доказах, трактовці понять та категорій, виявляє низьку культуру оформлення знань, не володіє основними вміннями та навичками при виконанні практичних задач. Вступник відмовляється від відповіді на контрольні запитання	Вище середнього рівня вимог, але нижче попереднього	3
		На середньому рівні вимог	2
		Нижче середнього рівня вимог	1
Дуже низький	Знання та вміння з програмного матеріалу практично відсутні		0

Бонусне оцінювання за модуль (3 бали)

3 бали ставиться за систематичну активність при підготовці до семінарських занять, доповнення, користування додатковою літературою.

2 бали ставиться за помірковану активність, деякі неточності у знанні програмного матеріалу. Впевнено і грамотно аналізує сутність політичних явищ і процесів, вільно володіє і оперує категоріальним апаратом, але при аналізі певних процесів і явищ допускає неточності.

0 балів з відсутність активності, слабку обізнаність із програмним матеріалом, але слабо обізнаний з працями визначних теоретиків, його відповіді бракує послідовності і логічної довершеності, аргументованості при аналізі конкретних подій, суперечностей і проблем.

Шкала оцінювання ІНДЗ (10 балів):

10-9 – відмінно (A)

Оцінка «відмінно» ставиться за систематизовано і ґрунтовно зібраний викладений матеріал. Студент користувався новітніми джерелами і має чітке уявлення про сутність політичної сфери суспільства.

8-7 – добре (BC)

Оцінка «добре» ставиться, коли студент виклав матеріал, але не систематизував зібраний матеріал. Водночас містить зауваження до оформлення роботи.

6-5 – задовільно (DE)

Оцінка «задовільно» ставиться, коли є глибокі порушення змісту і сутності у розкритті теми творчої роботи. Студент не має ґрунтовних знань про категорії і поняття, які необхідно засвоїти з курсу. Література, яка використовується при написанні роботи, не відображає тематичну розробку даної теми.

3-0 – незадовільно з можливістю повторного складання (FX)

Оцінка «незадовільно» ставиться, коли робота має несистемний, хаотичний характер, використана література не вірно оформлена, не чітко структурована, висновки не логічні. Робота має суб'єктивний характер і може вважатися науковою творчою роботою.

Шкала оцінювання контрольна письмова робота (60 балів):

Контрольна письмова робота (КПР) складається з двох питань. Кожне питання оцінюється максимум у 30 балів. Сума оцінювання двох питань складає оцінку за КПР.

Оцінювання кожного питання КПР:

30-24 – відмінно (A)

Оцінка «відмінно» ставиться за систематизований і повний виклад матеріалу по темі. Відповідь має основні частини: вступ, основна частина, висновки. Студент орієнтується у матеріалі, володіє основною проблематикою.

вірно використовує основні поняття і категорії теми. Висновки логічні.

23-15– добре (BC)

Оцінка «добре» ставиться за загальне вірне виконання, але з певною кількістю суттєвих помилок.

14 – 8 – задовільно (DE)

Оцінка «задовільно» ставиться за виконання роботи, яке задовольняє мінімальним критеріям, але містить значну кількість недоліків.

7 - 0 – незадовільно з можливістю повторного складання (FX)

Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутності володіння тематикою, знання матеріалу.

Загальне оцінювання ККР:

60-45 – відмінно (A)

44- 29 – добре (BC)

28-14 – задовільно (DE)

13-0 – незадовільно з можливістю повторного складання (FX)

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
67–74	D	Задовільно	
60–66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

V. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Джерела

1. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин. Прийнято резолюцією 47/135 Генеральної Асамблеї ООН від 18 груд. 1992 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_318 (дата звернення: 05.04.2019).
2. Загальна декларація прав людини. Прийнята 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 22.12.2019).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Редакція від 2 жовтня 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 20.07.2020).

4. Конституція України (із змінами 1997–2019 рр.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.08.2019).
5. Концепція реформування місцевого самоврядування та організації територіальної влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 06.02.2020).
6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043(дата звернення: 21.12.2019).
7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042(дата звернення: 21.12.2019).
8. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки: Указ Президента України № 68 від 26 лютого 2016. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 01.05.2019).
9. Про громадські об'єднання: Закон України № 4572-17 від 22 березня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 25.07.2020).
10. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: Указ Президента України № 501/2015 від 25 серпня 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>(дата звернення: 02.04.2020).
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Редакція від 23.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 07.08.2020).
12. Статут Організації Об'єднаних Націй. Київ: Видано Департаментом громадської інформації ООН. 67 с.

Наукова та навчальна література

1. Бернейс Э. Пропаганда; пер. з англ. И. Ющенко. Москва: HippoPublishing, 2010. 176 с.
2. Бортніков В. І. Політична участь і демократія: українські реалії : монографія. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 524 с.
3. Борышполец К. П. Методы политических исследований: учеб. пособ. для студ. вузов. Москва: Аспект Прес, 2005. 221 с.
4. Введение в политологию: учебник / В. П. Пугачов, А. И. Соловьев. 5-е изд., перераб. Москва: КНОРУС, 2019. 520 с.
5. Волинь в умовах демократичної трансформації (кінець ХХ – початок ХХІ

- ст.): кол. монографія / В. І. Бортніков, Н. Н. Коцан, Н. В. Павліха та ін.; за заг. ред. В. І. Бортнікова. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 656 с.
6. Гидденс Э. Социология / при участии К. Бердсолл; пер. с англ. Изд. 2-е полностью перераб. и доп. Москва: Едиториал УРСС, 2005. 632 с.
 7. Демократія: антологія / упоряд. О. Проценко. Київ: Смолоскип, 2005. 1108 с.
 8. Липинський В. Листи до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму. Повне збір. творів, архів, студії. Т. 6. Кн. 1 / ред. Я. Пеленський. Київ; Філадельфія: АТ «Книга», 1995. 470 с.
 9. Липинський В. Хам і Яфет. *Сучасність*. 1992. № 6. С. 63–76.
 10. Мацієвський Ю. В. Як писати наукові роботи з політології?: навч. посібник. Вид. друге, перероб. і доп./ Ю. В. Мацієвський, В. М. Лебедюк. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2019. 162 с.
 11. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: колект. моногр. / за заг. ред. Р. М. Плюща. Київ: РІДНА МОВА, 2016. 744 с.
 12. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / Дуглас Норт, Джон Волліс, Баррі Вайнгест; пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.
 13. Націоналізм: антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. Київ: Смолоскип, 2000. 872 с.
 13. Орвелл Дж. 1984 / пер. з англ. Віктор Шовкун. Буча: Вид-во Жупанського, 2015. 312 с.
 14. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч. посібник / В. І. Бортніков, О. Б. Ярош, С. О. Байрак та ін.; за заг. ред. В. І. Бортнікова. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 456 с.
 15. Основи демократії: підручник для студ. вищих навч. закладів / за заг. ред. А. Ф. Колодій. 3-є вид. онов. і доп. Львів: Астролябія, 2009. 832 с.
 16. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / за наук. ред. Хоми Н. М. [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. Львів: «Новий Світ – 2000», 2014. 779 с.
 17. Степаненко В. П. Громадянське суспільство: дискурси і практики. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2015. 420 с.
 18. Токвиль Алексис де. Демократія в Америці / пер. з франц. Москва: Прогресс, 1992. 554 с.
 19. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. з англ. Тарас Цимбал і Роман Корнута. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.
 20. Хайєк Ф. А. фон Дорога к рабству / пер. з англ. Москва: Новое изд-тво, 2005. 264 с.
 21. Хантингтон С. Третя волна. Демократизація в кінці ХХ століття / пер. с англ.

Москва: РОССПЭН, 2003. 368 с.

22. Ченовет Е., Стефан М. Чому ненасильницький спротив ефективний: стратегічна логіка громадянського конфлікту / пер. з англ. С. Гіріка. Київ: ТОВ «Видавництво “КЛЮ”», 2014. 304 с.
23. ШарпДж. Від диктатури до демократії: концептуальні засади здобуття свободи / Ін-т Альберта Ейнштейна. 87 с. URL : [http://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf/](http://www.aeinstein.org/wp-content/uploads/2013/10/FDTD_Ukrainian.pdf) (дата звернення: 12.08.2020).
24. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества; пер. с польск. Москва: Логос, 2005. 664 с.
25. Ярош Я. Трансформація політичних партій в Україні: монографія. Луцьк: АКВА ПРИНТ, 2019. 274 с.